

ПИСМА

Райнер Мария Рилке

Райнер Мария Рилке (4.12.1875, Прага - 29.12.1926, Валмонт, Швейцария), австрийски поет, е роден като единствен син в семейството на железопътен чиновник. Детството и младостта си прекарва в Прага. Учи в начално училище в родния си град, във военно училище, в Търговската академия в Линц, в университетите в Прага, Мюнхен и Берлин. Пътува до Италия, Германия, Русия, Испания, Франция, Дания, Швеция, Швейцария. Прекарва последните си години в Швейцария – „Замъкът Мюзю“. Автор на сборниците „Първи стихотворения“ (1903), „Книга на образите“ в четири части (1902-1906), „Часослов“ (1905), „Нови стихотворения“ (1907), „Реквием“ (1909), романа „Записките на Малте Лауридс Бриге“ (1910), „Дуински елегии“ (1912-1922, публ. 1923), цикъла „Сонети към Орфей“ (1923). Автор на книга за Огюст Роден (1903), „Истории за Бога“ (проза, 1904), драмата „Бялата княгиня“ (1904, публ. -1920), „Писма за Сезан“ (1907). Писал на немски. Превежда от руски „Слово за полка на Игор“, С. Дрожин, З. Гитиус, от португалски „Сонети“ на поетесата Елизабет Браунинг, от френски „Португалски писма“, приписвани на португалската монахиня Мариана Алкофорато (1640-1723); стихове от Микеланджело; „Двадесет и четири сонета от Луиз Лабе Лионска“ (от италиански и френски, XVI век); поезия от Пол Валери. Автор на обширна и интересна кореспонденция. Умира от левкемия на 51 г.

ИЗ „ПИСМА ДО ЕДИН МЛАД ПОЕТ“

Ворпсведе, край Бремен, 16 юли 1903 г.

Преди десетина дни напуснах Париж, уморен и доста болен, и заминах за тази обширна северна равнина, чийто простор, тишина и небе трябваше да ме направят отново здрав. Но пътувах в продължителен дъжд, сред който едва днес малко проблясва над станалото неспокойно поле; и аз използвам тези първи светли мигове, за да Ви поздравя, мили мой.

Драги господин Капус: дълго оставих без отговор едно Ваше писмо, ала не защото го бях забравил – напротив: то беше от рода на тези, които човек препрочита, когато ги открие сред писмата и в него аз Ви опознах много

отблизо. Това бе писмото от втори май и сигурно си го спомняте. Сега както го чета сред великата тишина на тези далнини, ме затрогва красивата Ви загриженост за живота, дори повече, отколкото бях почувствал това още в Париж, където всичко звучи по друг начин и заглъхва поради прекалено силния шум, от който предметите треперят. Тук, където съм заобиколен от огромно поле, над което повяват ветровете от морето, съзнавам, че на онези въпроси и чувства, които в дълбините си имат свой собствен живот, никой не е в състояние да Ви отговори; защото и най-опитните се лутат сред думите, когато трябва да означат най-недоловимото и почти неизразимото. Но въпреки това аз вярвам, че Вие няма да останете без решение, ако се придържате към неща като онези, сред които сега отмарят очите ми. Ако се придържате към природата, към простотата в нея, към малкото, което едва се забелязва и което съвсем неочаквано може да се превърне в нещо велико и неизмеримо; ако изпитвате тази любов към дребното и съвсем скромно, като покорен слуга, се стремите да спечелите доверието на онова, което изглежда бедно: тогава всичко ще стане за Вас по-леко, по-единно и някак си по-помирително, може би не в разсъдъка, който удивено ще се отдръпне, но във Вашето най-съкровено съзнание, будност и проникателност. Вие сте толкова млад, така далеч от всяко начало, че искам да Ви помоля, доколкото мога, драги господине, да имате търпение за всичко, което още не е решено в сърцето Ви и да се опитате да обикнете самите въпроси, сякаш са заключени стаи или книги, написани на съвсем непознат език. Не търсете днес отговори, които няма как да Ви бъдат дадени, понеже не можете да ги изживеете. Точно за това става дума: да изживеете всичко. Сега живейте с въпросите. И може би така, постепенно, без да забележите, ще стигнете до онзи далечен ден, в който ще заживеете с отговора. Навярно носите в себе си способността да градите и оформяте като особено щастлив и чист начин на живот; възпитайте се в това, – но приемайте всичко, което идва, с голямо доверие, а дори да произлиза от Вашата воля, от някаква нужда на душата Ви, поемете го върху себе си и не мразете нищо. Еротичното е трудно; така е. Ала тежко е бремето, с което сме натоварени; почти всяко сериозно нещо е трудно, а всичко е сериозно. Ако осъзнаете това и решите от себе си, от своя опит, детство и сила да постигнете съвсем лично (неповлияно от условности и нрави) отношение към еротичното, тогава вече не трябва да се боите, че ще се изгубите и ще станете недостоен за най-скъпото си притежание.

Телесната наслада е сетивно преживяване, не по-различно от чистото съзерцание или чистото чувство, с което един красив плод изпълва езика; то е голям, безкраен житейски опит, който ни се дава, познание за света, то е пълнотата и блясъкът на цялото познание. И не е лошо това, че го изпитваме; лошото е, че почти всички злоупотребяват с този опит, пропиляват го и го използват като дразнител в изнурените мигове на живота си и като развлечение, вместо да го използват като средоточие за постигане на върховни моменти. Хората са превърнали и храненето в нещо различно: недоимък от една страна и излишество от друга; помрачили са яснотата на тази

потребност, а също тъй мътни са станали всички дълбоки, прости нужди, чрез които животът се обновява. Но всеки един може да ги изчисти за себе си и да заживее ясно (и ако не всеки човек, който е твърде зависим, то поне самотникът). Той може да си припомни, че цялата красота в животните и растенията е скрита трайна форма на любов и копнеж и може да види при животното, подобно на растението, как търпеливо и отзивчиво се съединяват и размножават и израстват не от физическа наслада, не от физическа болка, а от нужди, по-велики от насладата и болката и по-могъщи от волята и съпротивата. О, да можеше човекът по-смирено да срещне и да поеме, да понесе тази тайна, с която е изпълнена Земята до най-малките си късчета, и да почувства как ужасно трудно е това, а не да го приема с лекота. Да беше изпълнен с благоговение към своята плодовитост, която е една, независимо духовна или телесна; понеже и духовното създаване произлиза от физическото, представлява с него една същност и е само по-тихо, по-възторжено и по-вечно повторение на телесното удоволствие. „Мисълта, че си творец, че създаваш и формираш“ е нищо без нейното непрекъснато велико потвърждаване и осъществяване в света, нищо без хилядоликото одобрение на предметите и животните, – и насладата на твореца е само затова толкова неопишуемо красива и богата, защото е изпълнена с унаследени спомени за оплождане и раждане на милиони. В творческата мисъл се съживяват хиляди забравени любовни нощи и я изпълват с величие и възвишеност. И тези, които се съединяват в нощите и се преплитат в разлюляна страст, извършват сериозна дейност и натрупват сладости, дълбочина и мощ за песента на някой бъдещ поет, който ще се появи, за да изповяда неизразимо блаженство. И призовават бъдещето; дори да се залъгват и да се прегръщат слепешката, все пак бъдещето ще настъпи, ще се роди нов човек, а въз основа на случайността, която сякаш тук възниква, се пробужда закономерността, според която едно издръжливо силно семе си пробива пътя до яйцеклетката, която открито очаква да се срещнат. Не се заблуждавайте от повърхността; в дълбините всичко е закономерност. А тези, които изживяват тайната погрешно и лошо (а те са твърде много), я изгубват само за себе си, но я предават нататък като запечатано писмо, без да го съзнават. И не се обърквайте от многото наименования и от сложността на случаите. Може би над всичко се извисява едно велико майчинство под формата на всеобщ копнеж. Красотата на девицата, същество, „което (както Вие така хубаво казвате) още нищо не е постигнало“, е в майчинството, което се предусеща и подготвя, бои се и копнее. А красотата на майката е в служещото майчинство, а пък в старичката живее едно велико възпоменание. Но също и в мъжа има майчинство, струва ми се, телесно и духовно; неговото оплодяване е също вид раждане, а е раждане, когато той твори от вътрешна пълнота. А може би половете са по-близко, отколкото се смята, и голямото обновление на света навярно ще се състои в това, че мъж и жена, освободени от всякакви измамни чувства и огорчения, ще се търсят не като противоположности, а като брат и сестра, като съседни и ще се съединяват като човеци, та просто, сериозно и търпеливо да понесат заедно тежкото бреме на пола, който им е възложен.

Но всичко, което навярно някога ще е възможно за мнозина, днес самостникът вече е в състояние да подготви и изгради със собствените си ръце, които по-трудно грешат. Ето защо, драги господине, обикнете своята самота и носете болката, която тя Ви причинява, с красиво звучаща тъга. Защото тези, които са Ви близки, са далеч, пишете, а това показва, че пространството около Вас се разширява. А когато близкото до Вас е вече, тогава Вашият простор стига до звездите и е много голям; радвайте се на своето израстване, в което не можете да вземете никого със себе си; и бъдете добър към онези, които изостават, бъдете уверен и спокоен пред тях, не ги измъчвайте със своите съмнения и не ги плашете със своите надежди или радости, които те не биха могли да разберат. Потърсете с тях някакво просто и вярно общуване, което не е необходимо да се променя, когато Вие самият се промените отново и отново; обичайте живота в тях, макар и в чужда Ви форма и бъдете снизходителен към остаряващите, които се страхуват от самотата, към която Вие изпитвате доверие. Избягвайте да добавяте материал към онази драма, която винаги се разиграва между родители и деца; тя изцежда много от силите на децата и разяжда любовта на възрастните, която продължава да действа и топли, макар и те да не го проумяват. Не искайте съвет от тях и не очаквайте разбиране; но вярвайте в една любов, която е запазена за Вас като наследство, имайте доверие, че тази любов носи сила и благодат, която не трябва да изоставяте, за да стигнете съвсем далеч!

Добре е, че скоро ще навлезете в професия, която ще Ви направи самостоятелен и ще Ви даде почва под нозете, във всякакъв смисъл. Изчакайте търпеливо, за да разберете дали вътрешният Ви живот ще се почувства ограничен от формата на тази професия. Аз самият я намирам за много трудна и много възискателна, понеже е обременена от големи условности и почти не оставя място за лично разбиране на нейните задачи. Но дори сред съвсем чужди обстоятелства Вашата самота ще Ви бъде опора и дом, а от нея ще намерите всички свои пътища. Всичките ми добри желания са готови да Ви съпровождат и моето доверие е с Вас.

Ваш:
Райнер Мария Рилке

Рим, 23 декември 1903 г.

Драги ми господин Капус,

Не бива да оставате без поздрав от мен, когато настъпва Коледа и когато сред празненството ще Ви е по-трудно от друг път да понасяте своята самота. Но ако установите, че тя е голяма, радвайте ѝ се; защото (такъв въпрос сам си задавате) каква би била самота, лишена от величие; има само една самота и тя е голяма, не може лесно да се понесе и почти всеки има часове, когато

би искал да я замени срещу някаква банална и евтина общителност, срещу илюзията на малко еднородни с първия срещнат, с най-недостойния... Но може би тъкмо това са часовете, когато самотата расте; защото нейният растеж е болезнен като растежа на момчетата и е тъжен като началото на всяка пролет. Но това не бива да Ви обърква. Нужно Ви е само едно: самота, голяма вътрешна самота. Да влезеш в себе си и да не срещаш никого с часове – това трябва и може да се постигне. Да бъдеш самотен, какъвто си бил като дете, когато възрастните те заобикалят, оплетени в неща, които ти се струват важни и големи, понеже големите са толкова усърдни и понеже не разбираш нищо от тяхната дейност.

А когато един ден осъзнаеш, че заниманията им са жалки, че професиите им са окаменели и вече не са свързани с живота, защо тогава като дете да не вдигнеш поглед по-надалеч към нещо непознато, но излязло от дълбините на собствения ти свят, от простора на собствената ти самота, която самата е труд и висота и професия? Защо да не поискаш да замениш мъдрото не-разбиране на едно дете с враждебността и презрението, понеже не-разбирането означава самота, а враждебността и презрението са участие в това, от което искаш с тези средства да се освободиш.

Мислете, драги господине, за света, който носите в себе си и наречете това мислене, както желаете: спомен за собственото детство или копнеж по собственото бъдеще – само бъдете внимателен с това, което възниква у Вас и го поставете над всичко, което забелязвате наоколо. Случващото се във Вас заслужава цялата Ви любов; трябва да намерите начин да работите над него и да не губите прекалено много време и прекалено голямо усилие да си изяснявате отношението към хората. Та кой Ви казва, че изобщо имате такава?... Зная, че професията Ви е трудна и в пълно противоречие с Вас, аз предвидих Вашата тъга и знаех, че тя ще дойде. Сега, след като е дошла, не мога с нищо да Ви успокоя, мога само да Ви посъветвам да размислите дали всички професии не са такива, пълни с изисквания, пълни с враждебност към отделния човек, сякаш напоени с омразата на онези, които безмълвно и мрачно изпълняват безкусния си дълг. Обстоятелствата, сред които сега ще трябва да живеете, не са по-обременени с условности, предразсъдъци и заблуди отколкото всяко друго обстоятелство, ако пък има някои, които привидно предлагат по-голяма свобода, няма нито едно, което да е широко и просторно и да има връзка с големите Неща, от които се състои истинският живот. Само отделният човек, ако е самотен, подлежи на дълбоките закони като Нещо и когато излезе сутрин под изгряващата зора или погледне навън към изпълнената със събития вечер, и когато почувства какво всъщност се случва, от него ще отпадне всяко обстоятелство както от мъртвец, макар да е заобиколен от шумен живот. Каквото Ви е, драги господин Капус, сега като офицер ще преживеете, бихте го почувствали подобно във всяка от съществуващите професии, да, дори ако извън всяка длъжност само се опитате да намерите лек и независим досег с обществото, няма да Ви бъде спестено това гнетящо чувство. Навсякъде е така; но това не е причина за страх или тъга; ако няма какво да споделите с хората, опитайте се да сте

близо до Нещата; те няма да Ви изоставят; а имате още нощите и ветровете, прошумяващи през дърветата и над много земи; всичко в света на Нещата и животните е изпълнено със случване, в което можете да участвате; и децата са още такива, какъвто сте били Вие като дете, тъжни и щастливи – а когато мислите за своето детство, Вие отново заживявате сред тях, сред самотните деца, а възрастните са нищо и тяхното достолепие няма стойност.

Ако пък Ви е страшно и мъчително да мислите за детството и за простотата и покоя, свързани с него, понеже повече не можете да вярвате в Бог, който е навсякъде в детството, тогава се запитайте, драги господин Капус, действително ли сте загубили Бог? Не е ли по-скоро вярно, че никога досега не сте го притежавали? Защото кога може да е станало това? Мислите ли, че едно дете е в състояние да го носи, него, когото зрели мъже само с усилие удържат и чиято тежест смазва старците? Вярвате ли, че ако някой действително го притежава, може да го изгуби като малко камъче, или пък че който го е притежавал, може да бъде изгубен от него? Но ако осъзнаете, че него го е нямало в детството Ви, а също и преди това, ако подозирате, че Христос е бил заблуден от своя копнеж, а Мохамед – подмамен от своята гордост, – и ако с ужас чувствате, че той и сега не съществува, дори в този час, когато говорим за него, – тогава какво Ви дава основание да усещате неговата липса като някой, който си е отишъл, и да продължавате да го търсите като нещо изгубено?

Защо не мислите за него като за Идващия, задалия се откъм Вечността, като за Бъдещия, като за сетния плод на дърво, чиито листа сме ние? Какво Ви задържа да пренесете неговото рождение в настъпващите времена и да заживеете живота си като болезнен и красив ден в историята на една велика бременност? Нима не виждате как всичко, което се случва, отново и отново става начало и защо това да не е Неговото начало, след като всяко начало само по себе си винаги е толкова красиво? Ако той е Съвършеният, не трябва ли всичко преди него да е по-нищожно, за да може той да избере себе си от пълнота и изобилие? Не трябва ли той да е последният, за да обхване всичко в себе си, и какъв смисъл бихме имали ние, ако този, за когото жадуваме, вече го е имало?

Както пчелите натрупват меда, така ние извличаме най-сладкото от всичко и съграждаме Него. С дребното дори, с незначителното (стига да е от любов) ние започваме – с работа и почивка след това, с мълчание или с малко самотна радост, с всичко, което вършим сами, без съпричастие или помощ – започваме Него, когото никога няма да видим, както нашите предци не са могли да ни видят. И все пак тези, отдавна отишли си, са в нас – като заложба, като бреме върху нашата съдба, като клокочеща кръв и като жест, изригнал от дълбините на времето.

Има ли нещо, което може да Ви отнеме надеждата да бъдете някога в Него, в най-далечното, най-безпределното?

Отпразнувайте Коледа, драги господин Капус, с това благочестиво чувство, че Той може би се нуждае именно от тази Ваша боязън от живота, за да се яви; тъкмо тези дни на Вашия преход може би са времето, когато всичко

във Вас се труди за Него, както някога като дете, без дъх сте се трудили за Него. Бъдете търпелив и нека не Ви липсва желание, мислете, че най-малкото, което можем да направим, е да не му затрудняваме появата, както земята помага на пролетта, когато тя настъпва.

Желая Ви радост и утеха.

Ваш:

Райнер Мария Рилке

Боргеби гор, Фладие, Швеция, 12 август 1904 г.

Искам отново да поговоря с Вас, драги господин Капус, макар че не мога да кажа почти нищо насърчително и едва ли нещо полезно. Вие сте преживели много и големи горести, които са отшумели. И казвате, че и това отшумяване е било за Вас трудно и разстройващо. Но моля Ви, размислете дали тези големи горести не са преминали по-скоро през самия Вас? Дали много нещо у Вас не се е преобразило, дали, докато сте скърбили, не сте се променили някъде, в някое кътче на Вашето същество? Опасни и лоши са само онези горести, които човек изнася пред хората, за да ги заглуши; като болести, които лекуваме повърхностно и безразсъдно и, щом само отстъпят, след кратка пауза, избухват още по-ужасни; и се натрупват в душата и стават живот, стават неживян, пропилян, погубен живот, от който човек може да умре. Ако ни бе възможно да провидим по-надалеч, отколкото нашето знание достига, и дори още малко отвъд предните постове на нашето предчувствие, тогава може би ще понасяме горестите си с по-голямо доверие, отколкото радостите. Защото горестите са миговете, когато в нас влиза нещо ново, нещо неизвестно; чувствата ни онемяват в плахо смущение, всичко в нас отстъпва, възниква тишина, а новото, което никои не познава, се извисява над всичко и мълчи.

Мисля, че почти всички наши горести са моменти на напрежение, които възприемаме като парализа, понеже вече не чуваме да живеят смаяните ни чувства. Понеже чуждото, което е влязло в нас, ни е оставило сами, понеже всичко познато и обичайно за миг ни е отнето, понеже се оказваме в преход, сред който не можем да се задържим. Затова и горестта отминава: новото в нас, придошлото, е влязло в сърцето ни, проникнало е в най-съкровената му камера и все пак го няма там, – вече е в кръвта. А ние не узнаваме какво е то. Лесно могат да ни убедят, че нищо не се е случило, но все пак сме се преобразили, както един дом се преобразява, когато в него влезе гост. Не можем да кажем кой е дошъл, навярно никога няма да узнаем, но много знаци говорят за това, че по такъв начин в нас влиза бъдещето, за да се преобрази в нас, дълго преди да настъпи. И затова е толкова важно да бъдем самотни и внимателни, когато скърбим: понеже привидно лишеният от събития и вцепенен миг, в който нашето бъдеще прониква в нас, е много по-близо до

живота от всеки друг шумен и случаен момент, понеже тогава то настъпва сякаш дошло отвън. Колкото по-тихи, търпеливи и открити сме като скърбящи, толкова по-дълбоко и по-уверено новото ще проникне в нас, толкова по-добре ще го усвоим, толкова повече то ще стане наша съдба, а когато в някой по-късен ден то „настъпи“ (а това ще рече: да поеме от нас към другите), в душата си ще се почувстваме сродни и близки с него. А това е нужно. Нужно е – и нашето развитие стъпка по стъпка ще поеме в тази посока –, така нищо чуждо няма да ни сполети, а само онова, което отдавна ни принадлежи. Вече са премисляни толкова понятия за движението и постепенно ще се разбере, че това, което наричаме съдба, произтича от хората, а не идва в тях отвън. Само защото толкова много хора са живели със своята съдба, без да я всмучат и преобразят в себе си, те не са разбрали какво е произлязло от тях; то им е било толкова чуждо, та в своя смътен ужас са го сметнали за тъкмо влязло в тях и се кълнат, че никога преди не са откривали в себе си нищо подобно. Както хората дълго са се заблуждавали за движението на слънцето, така все още се заблуждават за движението на Идващото. Бъдещето е неподвижно, драги господин Капус, ние обаче кръжим в безкрайното пространство.

Как тогава да не ни е трудно?

И ако отново заговорим за самотата, става все по-ясно, че всъщност няма нищо, което човек е в състояние да избере или отхвърли. Ние сме самотни. Може да се заблуждаваме и да живеем, сякаш че не е така. Това е всичко. А колко по-добре е да признаем, че сме сами, та дори просто да започнем с това. Тогава, разбира се, ще се стъписаме; защото ще ни бъде отнето всичко, което нашите очи са свикнали да виждат, вече няма да има нищо Близко, а всичко Далечно ще бъде безкрайно далеч. Ако някой почти без подготовка бъде внезапно изведен от своята стая и покачен на върха на висока планина, ще почувства същото: безподобна несигурност, това принасяне в жертва на нещо безименно би го почти унищожило. Ще му се стори, че пропада и ще се почувства запокитен в пространството, раздробен на хиляди късчета: каква чудовищна лъжа трябва да измисли мозъкът му, за да обхване и проясни състоянието на сетивата си. Така за онзи, който остава самотен, ще се променят всички разстояния, всички мерки; от тези промени изведнъж ще произлязат много други, и тогава, както при онзи човек на планинския връх, ще възникнат необикновени илюзии и странни усещания, които сякаш ще надхвърлят всичко поносимо. Но е необходимо да преживеем и това. Трябва да приемем своето съществуване, докдето то стига; в него може да се съдържа всичко, включително и невъобразимото. Всъщност това е единствената смелост, която се изисква от нас: да бъдем смели спрямо най-странното, най-чудноватото и най-необяснимото, което може да ни сполети. А че в този смисъл хората са се оказали страхливи, е нанесло на живота безкрайни щети; преживяванията, които хората наричат „явления“, целият така наречен „призрачен свят“, смъртта, всички тези толкова близки ни неща, поради всекидневната отбрана така са изтласкани от живота, че сетивата, с които можем да ги обхванем, са закърнели. Да не говорим за Бог. Но страхът

от необяснимото не само е направил по-бедно съществуването на отделната личност, но и отношенията на човек с човек са станали ограничени, сякаш от реката на безкрайни възможности са били изхвърлени на пуст бряг, на който не вирее нищо. Защото не само леността е причината човешкото общуване да е така неизразимо скучно и все да се повтаря необновено; причината е страхът от някакво ново, необозримо преживяване, за което хората се усещат недорасли. Но само който е готов да посрещне всичко, който не изключва нищо, дори най-загадъчното, ще изживее отношението към някой друг като нещо живо и самият ще разкрие докрай собственото си съществуване. Защото ако мислим съществуването на отделния човек като по-широк или по-тесен дом, оказва се, че повечето хора познават само ъгълче от своя дом, местенце до прозореца, една линия, по която крачат напред-назад. Така те имат известна сигурност. И все пак онази опасна несигурност е много по-човешка, тя подтиква затворниците в разказите на По да опипват очертаванията на страшните си тъмници, за да се приобщят към неизразимия ужас на своята каторга. Ние обаче не сме затворници. Около нас не са заложени капани и примки и няма нищо, което да ни плаши или измъчва. Ние сме пуснати в живота като в стихия, на която подхождаме най-много, а освен това поради хилядолетното приспособяване сме станали толкова подобни на този живот, че, ако не се движим, поради щастлива мимикрия едва ли ще бъдем различени от всичко, което ни заобикаля. Няма причина да изпитваме недоверие към нашия свят, защото той не е против нас. Ако в него има ужаси, това са нашите ужаси, ако има бездни, тава са нашите бездни, има ли в него опасности, ние трябва да се опитаме да ги обикнем. И ако само подредим живота си според онова основно правило, което повелява да се държим винаги за трудното, тогава онова, което още ни изглежда като най-чуждо, ще стане наше най-близко и най-вярно. Как може да забравим онзи от древните митове, залегнали в началата на всички народи, именно мита за драконите, които в сетния миг се превръщат в принцеси; може би всички дракони в живота ни са принцеси, които само чакат един ден да ни видят красиви и смели. Може би всичко ужасно в дълбоката си основа е безпомощното, което търси помощ от нас.

За това не бива да се ужасявате, драги господин Капус, ако пред Вас се надига горест, толкова голяма, каквато досега не сте виждали; когато тревога, подобно светлина и сянка на облак, премине над ръцете Ви и всичко, което вършите. Трябва да мислите, че нещо се случва с Вас, че животът не Ви е забравил, че Ви държи за ръка; няма да Ви остави да паднете. Защо искате да изключите от живота си всякакво безпокойство, страдание, униние, след като всъщност не знаете как тези състояния работят над Вас? Защо искате да се измъчвате с въпроса откъде идва всичко това и накъде води? И понеже все пак знаете, че Вие сте в период на преход и не желаете нищо друго, освен да се преобразите. Ако нещо в постъпките Ви е болнаво, то размислете, че болестта е средството, чрез което организъмът се освобождава от чуждото; тогава трябва само да му помогнем да боледува, да изкара цялата си болест и да я превъзмогне, защото това е неговото оздравяване. Във Вас,

драги господин Капус, сега се случва толкова много; трябва да имате търпението на болен и надеждата на оздравяващ; защото може би Вие сте и двете. И още: Вие сте също така и лекарят, който трябва сам да се държи под око. Но във всяка болест има много дни, когато лекарят не може да стори нищо друго, освен да чака. И това е, което Вие, като свой лекар, сега трябва преди всичко да вършите.

Не се наблюдавайте твърде много. Не правете прибързани изводи от онова, което Ви се случва; оставете го просто да се случва. Иначе много лесно ще стигнете дотам да гледате с упреци (това ще рече: морални) на своето минало, което естествено участва във всичко, което сега Ви сполита. Само че каквото и от заблудите, желанията и копнежите на юношеството Ви сега да действа във Вас, то не е онова, което помните и осъждате. Изключителните условия на едно самотно и безпомощно детство са толкова трудни, толкова сложни, толкова изложени на много влияния и същевременно откъснати от всички действителни връзки с живота, че когато в него проникне порок, не може без колебание да го наречем порок. Изобщо трябва да сме много внимателни с названията; толкова често един живот се разрушава от названието на едно престъпление, а не от неназованото лично действие, което навярно е било определена необходимост на този живот и без усилие е можело да се поеме от него. А изразходваните усилия Ви изглеждат толкова големи само защото Вие надценявате победата; не тя е „Великото“, което смятате, че сте постигнали, макар да имате право в своето чувство; великото е, че вече се е случило нещо, което сте приели на мястото на онази измама, нещо истинско и действително; без него дори Вашата победа ще бъде само един морален отклик без голямо значение, докато така тя е станала част от живота Ви. От Вашия живот, драги господин Капус, за който мисля с толкова благопожелания. Спомняте ли си как този живот още от детството Ви е копнеел за „Великото“? Виждам как сега след Великото той копнее за Повеликото. Затова той не престава да е труден, но затова няма и да престане да расте.

И ако трябва да Ви кажа още нещо, то е следното: не мислете, че този, който сега се опитва да Ви утеши, живее лесно сред простите и тихи думи, които понякога Ви действат благотворно. Неговият живот е изпълнен с много трудности и горест и остава далеч зад Вас. Но ако беше другояче, той никога нямаше да намери тези думи.

Ваш:
Райнер Мария Рилке

Париж, втория ден от Коледа 1908 г.

Трябва да знаете, драги господин Капус, колко ме зарадва Вашето хубаво писмо. Новините, които ми съобщавате, действителни и изразими, както винаги, ми изглеждат добри, и колкото по-дълго размислях, толкова повече

ги възприемах като наистина добри. Всъщност исках да Ви пиша за това на Бъдни вечер; но поради работата, в която тази зима всецяло и непрекъснатото живея, стародавният празник наближи толкова бързо, че едва намерих време за най-нужните покупки, камо ли за да пиша.

Но през тези празнични дни често си мислех за Вас и си представях как сте се умълчали във Вашия самотен форт сред пустите планини, над които се спускат онези силни южни ветрове, сякаш искат да ги погълнат на едри късове.

Тишината, в която намират простор такива шумове и движения, трябва да е огромна, а когато си помисля, че във всичко това отеква и присъствието на далечното море, може би като най-съкровен тон в тази праисторическа хармония, то мога само да Ви пожелаая доверчиво и търпеливо да оставите да работи над Вас великолепната Самота, която вече не може да се заличи от Вашия живот; във всичко, което Ви предстои да преживеете и извършите, тя ще действа тихо и решително, ще продължава като анонимно влияние, тъй както в нас кръвта на предците ни непрекъснато се движи и смесва с нашата собствена и се превръща в онова единствено и неповторимо, което сме ние при всеки поврат на нашия живот.

Да: радвам се, че имате тази стабилна, назовима форма на съществуване, това звание, тази униформа, тази служба, всичко това осезаемо и в граници, което при такива обстоятелства и също така изолиран малоброен състав придобива нещо сериозно и неизбежно, а това, отвъд игривостта и убиването на времето при военната професия, означава будна употреба на деня и не само допускане, но направо възпитава собствена съсредоточеност. А че живеем сред условия, които работят над нас и от време на време ни сблъскват с големи естествени Неща – това е всичко, което ни е нужно.

Също и изкуството е само начин на живот и човек, както и да живее, може, без да знае, да се подготвя за него; във всичко действително човек е по-близък и по-сроден с изкуството, отколкото в недействителните полуартистични професии, които се правят на близки с изкуството, но на практика отричат и атакуват съществуването на всяко изкуство – така прави цялата журналистика и почти всяка критика и три четвърти от онова, което се нарича и настоява да се нарича литература. С една дума радвам се, че сте превъзмогнали опасността да попаднете там, а живеете някъде сред груба реалност самотно и смело. Нека годината, която предстои, Ви съхрани и подкрепя във всичко.

Винаги
Ваш:
Р. М. Рилке

От немски Венцеслав Константинов